

PRINS HENRIK PRISEN 2025

”Digteren er en flygtning / fra et sted der endnu ikke findes”
Juryens tale til Peter Laugesen

Af Ditte Steensballe, René Jean Jensen og Martin Glaz Serup

Indstillingstalen blev afholdt i forbindelse med Hendes Majestæt Dronning Margrethes overrækkelse af Prins Henrik Prisen 2025 til Peter Laugesen. Prisen uddeles i et samarbejde mellem Danske Skønlitterære Forfattere og Dansk Forfatterforening og er sponseret af AVK Holding. Selve prisoverrækkelsen fandt sted på det, der ville have været Prins Henriks 91-års fødselsdag, den 11. juni 2025, på Fredensborg.

Tale

Digtet er en fejring

jeg ved det
med den eneste

sikkerhed der findes
som er den

der blæser
igennem os nu

Sådan lyder et digt, man finder i Peter Laugesens digtsamling *Steder på vejen* fra 2021. Ja, digtet er en fejring, siger digtet her med en paradoksal sikkerhed, som ikke kommer af ro eller stilstand, men, som der står, blæser igennem os. I dag er vi samlet for at fejre

digteren bag digtet og mange, mange andre gennemblæsende digte, nemlig Peter Laugesen, der er modtager af årets Prins Henrik Prisen.

Prins Henrik Prisen har eksisteret siden 2022, og er hvert år siden blevet uddelt til en fremragende dansk digter som en anerkendelse af dennes samlede kunstneriske virke. Med prisen følger en bronzestatue af Prinsens egen skulptur *Fabeldyr* og 300.000 kroner, generøst sponsoreret af AVK Holding. Tidligere er prisen gået til Klaus Høeck, Casper Eric og Ursula Andkjær Olsen. I 2025 tilfalder prisen Peter Laugesen for hans originale, smukke, egenartet insisterende og vilde poesi. På vegne af den samlede jury – der udgøres af Ditte Steensballe, René Jean Jensen og mig selv, Martin Glaz Serup – vil jeg i det følgende motivere pristildelingen yderligere.

Ser man ud over Peter Laugesens samlede poetiske oeuvre – der strækker sig over næsten 60 år, er enormt omfangsrigt og manifesterer sig i mange forskellige former – ser man med det samme, at det er præget af en imponerende alsidighed. Energien og humoren er gennemgående i teksterne, der er en utrolig kraft til stede, men også stor skønhed, åben nysgerrighed, fintmærkende enkelhed og en prunkløs melankoli. Her finder man det præcist sansede haiku, der næsten standser tiden i én igangværende bevægelse, såvel som den strømmende, rimede *terza rima*, der med Dante som forbillede bare suser derudaf og river så meget som muligt med på vejen.

I Laugesens poesi møder man det fjollede, det alvorlige, det smukke, det grimme, det rablende, både det elegant og parodisk rimende, det hakkende, det syngende, automatskrift og Spontaneous Bop Prosody, men også det stærkt kondenserede lyriske udtryk. Og gennem hele forfatterskabet, alle digtenes skiftende humører og udtryk, løber naturen med dens dyr og blomster, dens vejrlig og landskaber. Årvågent iagttaget, diskret besunget eller ømt og kærligt i digtene til hunden Chenga. Som disse digte viser, er Laugesen som digter meget loyal over for sine inspirationer og inspiratorer. Over alt i hans værk diskuteres der

eksplicit med forbillederne fra musikkens, billedkunstens, tænkningens og litteraturens store land.

Der er digte om børnenes opvækst, om havens fugle, digte om "en musvit på forhjulet af min cykel" (*Nattur*, 1989), talrige erindringsglimt fra skoletiden, barndommen, ungdommen, alting: det hørte, læste og på anden måde oplevede. I det hele taget hersker der en ambitiøs sideordning i Laugesens poesi, hvor også ideen om tiden som noget lineært fremadskridende opløses, eller som der står et sted i *Grassinan Cantos/Radio Fiesole* fra 2002: "hvorfor tælle dem overhovedet, århundrederne, de kommer jo alligevel ikke i rækkefølge, der er ikke noget derfra og hertil".

Peter Laugesen opfatter og praktiserer poesien i sig selv som en form for "åbenhedstilstand". Han er stedets og øjeblikkets digter. Den lille fortælling, de små ting, der uomtvisteligt og hele tiden er filtret ind i de såkaldt store. Han skriver et sted et digt om at tage afsked med en busk, et andet sted en elegi over en dræbt myg. Han bruger rimet uhøjtideligt, enkelt og overraskende humoristisk, og underminerer vedvarende poesien som 'fin form', ligesom han igen og igen punkterer det grove, almindelige og banale med epifanisk gnistrende glimt af skønhed og indsigt. Han skriver et sted, at "ordet er landskab" (*Grassinan Cantos/Radio Fiesole*, 2002), og et andet om "ord som en høstak, strittende af sol" (*Kragetæer*, 1995).

Igennem hele Peter Laugesens forfatterskab finder man mange digte om at skrive, mange overvejelser over, hvad skriften er og gør – "At digte / er at passe bar / i sproget" står der i *Nattur* (1989), og i *Hamr og Hak* (1977): "Jeg skriver alting, der er ikke noget der er mere værdigt til at blive skrevet end noget andet." Man kan se Laugesens skrift gennem alle årene som en radikal inklusionsbevægelse, hvor natur og kultur, politik og kunst og andet, nogle af os måske har vænnet os til at tænke som hinandens modsætninger, står side om side, netop fordi tingene hænger sammen i Laugesens poetik, hvor et hyppigt tilbagevendende credo lyder: "det hele skal med".

Hvis digtet er en bar med Laugesen bag disken, så er den bar det ultimative krydsfelt mellem her og der og før og nu, et sted, hvor det såkaldt store og vigtige kan mødes med det såkaldt små og uvigtige, og med Laugesen som den lyttende bartender, der stiller sig til rådighed, som der står i *Anarkotika* (1975): "Jeg har ikke noget at sige / men jeg er her hvis / noget vil siges." Eller som det hedder i *Pjaltetider* (1997): "Jeg fatter endnu ikke / hvorfor poesien skal være så særlig, når den er alt."

Selv siger digteren i et interview i tidsskriftet *Apparatur* i 2001:

Det generelle litteraturpublikum vil gerne have, litteraturen skal stå et sted så de kan kigge op til den, og så ellers bare lade som ingenting, men i det øjeblik, hvor det falder ned, og ned under os, så har det nogle andre effekter. At "lade det hele være der" er at få det hevet ned fra den ophøjethed. Der er nogle, der siger, at jo højere op, man kommer, jo længere ud kan man nå, men det tror jeg ikke på. Jeg tror man skal ned, og ned [...] og bevæge sig langsomt ud. [...] som en hund eller et pindsvin, langsomt så det virker. For at få sagt så meget som muligt af det, der skal siges.

Peter Laugesens poesi er Doktor død i sin skaldede fissetaxa (*Helt alene i hele verden og hip som ind i helvede*, 2001), den er Mumifar, den gamle nar, i lyserøde boxershorts, med øjne blå som når Paul Newman sælger sæbe (*Børn bør ikke lege under fuldmånen*, 1995), og Monsignore Nossorossos kampanile, der ikke kan finde hvile (*Grassinan Cantos / Radio Fiesole*, 2002).

Men den er også, når "Alt vågner med udstrakt have / med skov på læben og kys / på stranden. Engen driver / af huse. Alt er nyheder." (*Vindens tunge*, 1986). Eller når: "Ingen kan gå alene / altid i mørket her / i det flakkende skær / fra satelitterne / nogen skal være med" (*Frø og stængler*, 1988). Den er længslen efter at kunne skrive som "det levende som spor i havbunden / hvor

tidevandet kommer og går / over sandormenes små tårne” (*Vadehave*, 2020). Og når: ”langsom regn pletter fliser / falder gennem fuglesang” (*Morgensange*, 2025).

”Jeg er en lille tunge / i verdens store mund”, hedder det i *Det ligger på mit hjerte* fra 2023, men hvilken tunge! Laugesens lyrik rører ved noget i os, som også musik kan gøre det, og ingen kan sige Laugesen uden også at sige musik. Har man én gang hørt ham fremføre sine digte, vil den særlige måde at fortolke teksten på ligge som et beat under også den enkelte læsers ensomme stillelæsning. Fraseringen, intonationen, lyden, ja hele musikken i Peter Laugesens både konkrete og litterære stemme er unik – noget tilsvarende kunne måske siges om ungdomsvennen Dan Turèlls måde at læse og skrive på, og det er sikkert ikke for ingenting, at de to digtere tilsammen nærmest egenhændigt i sin tid introducerede den amerikanske beatlitteratur til Danmark og på dansk.

Laugesen tiltrækker musikere. Kompositionsmusik har hans bevågenhed. Og jazz. Og rock. Han har gennem tiden arbejdet sammen med en række forskellige musikere og udgivet flere plader, ligesom han også har skrevet sange til andre. Den amerikanske avantgardekomponist John Cage, der også er en af protagonisterne i Laugesens skrift og liv, har sagt, at ”Alt, vi gør, er musik.” Man kan ikke hive musikken ud af Peter Laugesen – eller omvendt. Og apropos omvendt: Peter Laugesens initialer bagfra er LP. Long Play. Det lange format. Den evige skrift.

Laugesen bor i sproget, og sproget bor i ham. Med egne ord skriver han på én bog, der begyndte at udkomme i 1967 på eget forlag, og stadig udkommer, nu mere etablerede steder; bogen er en løbende rapport om, hvad der foregår i indre og ydre verdener. Det er blevet til mere end 80 værker indtil videre, hvis man også tæller plader og gendigtninger med. Ud over selv at levere en ustoppelig og langtidsholdbar skrift er Laugesen også meget aktiv som oversætter – eller gendigter, som man retteligt siger på dansk – af poesi og drama, og et udvalg af hans mangeårige kunstkritik, der i sig selv er en slags poesi, er netop og

endelig blevet samlet og udgivet under titlen *Billedskrivninger* (2025). ”Men åh, find nogen, der skriver om litteratur, som Laugesen skriver om billedkunst!” kunne man læse Lars Bukdahl længselsfuldt udbryde i sin anmeldelse af bogen i *Weekendavisen*. Og JA, hvem der skrev som Peter Laugesen om hvad som helst, men det er det kun Peter Laugesen, der gør.

Tillad mig at give et afsluttende eksempel fra den seneste bog, *Morgensange* (2025), der udkom for bare et par måneder siden:

Sover ind og falder ud.

Vægten af minder
søger et øjeblik i sproget.

På grund af søvnen
rumsterer i sjæl og krop
friheden som en mulighed.

Jeg sidder og skriver
på en bænk foran kirkegården.

En mælkebøtte i frøstand som
en gammel mands dristige hår.

Det har varet længe nok.

– ligesom min tale, får jeg lyst til at tilføje, har varet længe nok, og det har varet længe nok, førend Danmarks fornemste pris for poesi er tilfaldet Peter Laugesen. Det er mig derfor en stor glæde, at tiden endelig er kommet, hvorfor jeg nu vil bede Hendes Majestæt Dronning Margrethe om at overrække Prins Henrik Prisen 2025 til netop: Peter Laugesen.